

Mutluluğun Ölçülmesinde Ölçek Memnuniyeti: Türkiye Örneđi¹

e-ISSN 2687-4563

2023, Vol. 5(1) pp. 30–38

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/auife>

Research Article

Received: 05.05.2023

Accepted: 11.05.2023

To cite this document:

Kiroğlu, S. B. (2023). Analysis of the Relationship Measuring Happiness with Domain Satisfaction: The Example of Turkey. *Anadolu University Journal of Faculty of Economics*, 5 (1), 30-38.

Başak Sezgin KIROĞLU

basaksezgin@anadolu.edu.tr, Anadolu University, Faculty of Economics & Administrative Sciences, Department of Economics
orcid.org/ 0000-0003-4599-7601

Measuring Happiness with Domain Satisfaction: The Example of Turkey

Abstract

In this study, the domain satisfaction theory, which argues that people's satisfaction in different areas in their lives constitute their general satisfaction or their happiness, is examined for Turkey between the years 2017 and 2019. In this context, ordered logistic regression analysis was conducted with the micro data set obtained from the Turk Stat Life Satisfaction Survey. The analysis results show which domain satisfaction of people living in Turkey affects their general life satisfaction. According to the results, satisfaction in health, marriage, work life, personal earnings, household income and social life affect the general satisfaction.

Keywords: Happiness, Life Satisfaction, Domain Satisfaction, Turkey

JEL Codes: I31

Öz

Çalışmada insanların yaşamlarının farklı alanlarından duydukları memnuniyetin, hayatlarından genel olarak duydukları memnuniyeti (mutluluğu) oluşturduğunu öne süren ölçek memnuniyeti teorisi, 2017 ile 2019 yılları arasında Türkiye için incelenmiştir. Bu çerçevede TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırmasından alınan mikro veri seti ile sıralı lojistik regresyon analizi yapılarak Türkiye’de yaşayan kişilerin hangi yaşam alanlarının ya da ölçek memnuniyetlerinin, genel memnuniyetlerini etkilediği araştırılmıştır. Sonuçlara göre sağlık, evlilik, iş hayatı, bireysel kazancı, hane geliri ve sosyal hayat alanlarındaki memnuniyetler genel yaşam memnuniyetine etki etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mutluluk, Yaşam Memnuniyeti, Ölçek Memnuniyeti, Türkiye

Etik Standartlara Uyum: Etik kurul izni gerekmemektedir.

¹ Bu çalışma, 2022 yılında Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından kabul edilen “Ekonomik Değişken Olarak Mutluluğun Analizi Türkiye Örneği” adlı doktora tezinden türetilmiştir.

1. Giriş

Ekonomik teorilerdeki temel varsayımlardan biri, bireylerin rasyonel davrandıklarıdır. Ekonomik birimler kendi çıkarlarını maksimize etme doğrultusunda davranırlar. Eğer bu tüketici ise, faydasını maksimize etme çabasındadır ve faydanın kişinin kendisi tarafından belirlendiği, yani sübjektif, bir kavram olduğu kabul edilir. Mutluluk ya da yaşam memnuniyeti de fayda gibi sübjektif bir kavram olarak benimsenmiştir. Dolayısıyla ekonomi biliminde mutlulukla ilgili yaklaşım, mutluluğun ölçülemeyen bir kavram olduğu, dolayısıyla bununla yapılan çalışmaların değersiz olduğu yönündeydi. Oysa günümüzde bu düşünce değişmiş, mutluluk üzerine çalışmalar önem kazanmıştır. 1970'li yıllardan itibaren mutluluk ekonomisi üzerine yapılan çalışmalarda insanların ortalama yaşam memnuniyetinin gelirlerine bağlı olmadığı ortaya konulmuştur. Bu bulgu literatüre "Easterlin Paradoksu" olarak geçmiş ve ekonomik büyüme ile ekonomik refahtaki artışın direkt olarak mutluluktaki artışa eşit olmadığı yaklaşımı hâkim olmaya başlamıştır. Bu nedenle bir ülkedeki insanların iyi oluşlarını (mutluluklarını) ölçmek için güvenilen Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) kriterinin tek başına yeterli olmadığı konusunda tartışmalar gündeme gelmiştir. Mutluluk üzerine yapılan çalışmalar artış gösterdikçe, mutluluğun maksimize edilmesinin hedeflenmesi doğru bir yaklaşım olarak görülmüştür. Bu da mutluluk ekonomisinin temelinde yatan politika oluşturulurken ve kalkınmaya yönelik planlamalar yapılırken yaşam memnuniyetini konu alan bilimsel araştırmaların ve bu araştırmaların ortaya koymuş olduğu yöntemlerin kullanılması gerektiği düşüncesini oluşturur.

Mutluluk kavramı "mutlu hissetme" ile eşdeğer bir his ve daha uzun vadeli bir duygu olmak üzere ikiye ayrılmıştır (Bremner, 2011 s. 95). Mutluluğun birçok formu olsa da iki uç formu tanımlanabilir: anlık zevk ve sıkıntı duyguları (psikolojide sırasıyla bunlara pozitif etki ile negatif etki denilmektedir) ve Yunanca 'da "eudaimonia" olarak adlandırılan haz veya sonsuz mutluluk. Ampirik araştırmada incelenen mutluluk türü, "öznel yaşam doyumu" olarak adlandırılan bu iki uç noktanın arasında bir yerdedir. Öznel yaşam doyumunu belirlemek için kullanılan soru "Tüm olarak ele alındığında, sürdürdüğünüz yaşamdan ne kadar memnunsun?" sorusudur. Mutluluğun incelenmesi gereken birçok boyutu olabilir, ancak bu, ölçülemeyen bir kavram olduğu anlamına gelmez. Hangi yaklaşımların daha yararlı olacağı tartışmaları sosyal psikolojide geniş çaplı bir şekilde yer almaktadır. (Frey, 2018 s. 5-6).

Memnuniyet (Satisfaction) kavramı, birçok farklı biçimde kullanılmaktadır. İlk kullanım şekli olan zevk verici bir duygusal deneyim anlamında kullanımdan çıkan 'genel memnuniyet (General satisfaction)' kavramı ise hedonik duygu düzeyi diye bahsedilen kavrama eşdeğer olarak görülebilir. Diğer bir kullanımı istenen bir durum ile algılanan gerçeklik arasındaki uyumsuzluğa işaret eden kullanımından çıkan genel memnuniyet kavramı 'hoşnutluk' olarak bahsedilen kavrama eşdeğerdir. Üçüncü kullanımı ise bir şeyden zevk almanın daha geniş anlamıdır. Örnek olarak, evliliğinden memnuniyet ya da iş güvenliğinden memnuniyet gibi bu kavramın kullanılması. Memnuniyet eğer evrensel olarak memnuniyete atıfta bulunuyorsa, 'bir bütün olarak yaşam' ile ilgili olan genel mutluluğu ifade etmektedir (Veenhoven, 1984b, s. 35). TÜİK'te ise mutluluk ve memnuniyet olmak üzere iki kavram tanımlanmaktadır. Mutluluk kavramını "Acı, keder ve ıstırabın yokluğu ve bunların yerine sevinç, neşe ve tatmin duygularının varlığıyla karakterize edilen durum; hayattan genel olarak memnun olma hali" olarak tanımlanmaktadır. Memnuniyet kavramı ise "İhtiyaçların ve isteklerin

karşılanmasından doğan tatmin duygusu" olarak tanımlanır ("Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2020", 2021)².

Yaşam memnuniyet iki şekilde ölçülmektedir: İlk yöntemde memnuniyeti ölçülecek tek bir birim olarak yaklaşılırken; diğer yöntemde mutluluğun alt birimlerden oluştuğunu düşünülür. Tek bir birim olarak kabul edildiğinde yaşam memnuniyeti, "Yaşamınızı bir bütün olarak düşündüğünüzde ne kadar memnunsunuz?" gibi sorular sorularak ölçülmektedir. Bu soru kullanılarak toplanan yanıtlar mutluluk çalışmaları için güvenilir ve yeterli sonuçlar verse de yaşam memnuniyetini alt alanlara ayırmak, mutluluk ile ilgili detaylı inceleme yapmaya olanak sağlamaktadır. Yaşam memnuniyetini oluşturan yaşam alanlarına ayırdığımızda bu alanların neler olacağı tartışılan bir konudur (Cummins, 1996, ss. 303-304). Yapılan çalışmalarda, yaşam alanlarının tamamının incelenmesinin yanı sıra iş ve evlilik hayatı memnuniyeti gibi insanlar için önemli olan belirli alanlara da odaklanılmıştır. Genel kabul görmüş alanlar ise mutluluk ile ilişkili olduğu düşünülen yaşam alanlarından oluşmaktadır (Rojas, 2006, ss. 4-5).

Ölçek Memnuniyeti (Domain Satisfaction) kavramı, bireyin genel olarak mutluluğunu ölçmek için kullanılan "Bir bütün olarak hayatınızdan ne kadar memnunsunuz?" sorusunun yerine, bireylerin yaşamlarının belirli yönleri veya alanları ile ilgili olarak (mali durumları, sağlıkları, evlilik yaşamları, işlerinden duydukları tatmin gibi) soruların yöneltilmesiyle ortaya konulabilir (Van Praag & Ferrer-i-Carbonell, 2011, s. 7). Yaşam memnuniyetinin ölçülmesinde bireylerin, tüm hayatını ele alıp bir değerlendirme yapması beklenir. Bu durumda hangi yaşam alanındaki memnuniyetine daha fazla ağırlık verdiğini ileri sürmek zordur. Yaşam memnuniyeti için ölçek (alan) memnuniyeti kullanmak bireyin genel mutluluğunda hangi yaşam alanlarının daha etkili olduğunun görülmesi adına kullanılabilecek bir ölçüttür (Van Praag & Ferrer- i-Carbonell, 2011, ss. 20-21).

Mutluluğun kısa dönemli tepkisi bize tercihler hakkında bilgi verirken, uzun dönemde ise kişi için en az sağlık ve gıda gibi ihtiyaçlar kadar gereklidir. Çoğu insanın hayatlarında esas olarak ulaşmak istedikleri mutluluktur. Bu nedenle toplumun faydası için mutluluğu anlamak önem taşır. Politika yapıcıların insanların hangi tür davranışları olumlu bir hedonik etki yarattığı, bu davranışların teşvik edilmeye değer olduğunu bilmeleri, gelecekteki mutluluk seviyelerini artırmaları için yarar sağlayacak bilgilerdir. Ayrıca, mutluluğun sonuçlarını anlamak önemlidir. Çünkü mutluluğun da içinde bulunduğu duyguların, insanların karar verme süreçleri üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle bu çalışma Türkiye'de 2017 ile 2019 yılları arasındaki ölçek memnuniyeti belirlemek için yapılmıştır. Bunu gerçekleştirmek için, TÜİK'in Yaşam memnuniyeti anketinden yararlanılan veriler sıralı lojistik regresyon analizi ile bireylerin hangi farklı yaşam alanlarındaki mutluluklarının, ölçek mutluluklarının, genel mutluluklarına etki ettiği incelenmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde literatür taraması yapılmıştır, ardından kullanılan veri ve yöntemden bahsedilmiştir. Sonraki bölümde model oluşturularak çıktıların yorumları yapılmıştır. En sonunda ise sonuçlara ve politika önerilerine yer verilmiştir.

2. Literatür Taraması

Ölçek memnuniyeti kavramı, ekonomistlerin iyi oluşun yaşam koşullarına bağlı olduğu ve kişinin yalnızca bu koşulları gözlemleyerek iyi oluşun çıkarılabileceği görüşünden yola çıkarak ortaya atılmıştır. Genel mutluluk kişinin finansal durumu, aile hayatı gibi

² <https://biruni.tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/yayinGoruntuleme.zul?yayin no=525>

yaşamanın ana alanlarıyla ilgili bildirmiş olduğu memnuniyetin net sonucu olarak görülebilir. Her bir alandaki memnuniyet, o alandaki objektif çıktıların kişinin o alandaki hedefleriyle veya ihtiyaçlarıyla ne ölçüde örtüştüğünün yansıması gibi düşünülebilir. Memnuniyet, o alandaki hedeflerin, objektif koşulların veya ikisinin birden değişimine göre farklılıklar gösterebilir. Bu yaklaşımın bir avantajı, ölçek memnuniyeti hakkındaki yargıların hem psikolojide vurgulanan öznel faktörleri hem de ekonomide vurgulanan nesnel koşulları hesaba katmasıdır (Easterlin & Sawangfa, 2007, ss. 2-4). Hangi yaşam alanlarının genel memnuniyete katkıda bulunduğu ölçek memnuniyeti çalışmalarında tartışılan bir konudur ancak tüm ülkelerde ortak olan bir sonuç, maddi yaşam koşullarının ve sosyal temasların oluşturduğu alanların genel yaşam memnuniyeti ile tutarlı bir şekilde pozitif ilişkili olduğudur. Maddi yaşam koşulları yaşanan konuttan memnuniyet ve finansal durumdan memnuniyet gibi alanları kapsarken sosyal temaslar ise kişisel ilişkilere işaret etmektedir (Easterlin & Sawangfa, 2007, s. 6).

Van Praag, Frijters & Ferrer-i-Carbonell (2000), yaptıkları çalışmada bireylerin ölçek ve genel memnuniyetlerini incelemek istemişlerdir. Bu bağlamda genel bir eş zamanlı denklem modeli varsayımı yapılmıştır. Yaşam memnuniyeti, dışsal şok ve seviye değişkenleriyle ve yaşamın altı farklı alanına (ölçek memnuniyetlerine) ilişkin memnuniyet değerleriyle açıklanır. Herhangi bir ekonometrik model gibi öznel tatminler için bir model, modellemenin ve tahmin etmenin mümkün olduğu gösterilmiş ve sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı ve makul bulunmuştur. Bu çalışmada çıkan sonuçlara göre istikrarlı, anlamlı ve sezgisel olarak yorumlanabilir sonuçlar elde edilmiş olduğu göz önüne alındığında, memnuniyetlerin kişilerarası yani sıralı olarak karşılaştırılabilirliği varsayımının reddedilemeyeceği sonucuna varılmış gibi görünmektedir. Bir diğer sonuç ise memnuniyetlerin büyük ölçüde objektif ölçülebilir değişkenlerle açıklamanın mümkün olduğudur. Genel memnuniyet, altı ölçek memnuniyetinin toplamı olarak görülebilir.

Ölçek memnuniyeti ile genel memnuniyet arasındaki ilişkiyi göstermek istersek bunun ampirik olarak tanımlanıp ölçülen bir ilişki olmasının yanı sıra sezgisel olarak da anlamlı olmalıdır. Önceki çalışmaların gösterdiği gibi Genel Memnuniyeti (GS) ve ölçek memnuniyetini, her bir memnuniyet alanı $i = 1, \dots, I$ ile gösterilecek olursa, DS_1, \dots, DS_I şeklinde yazarak ilişkilerini $GS = GS(DS_1, \dots, DS_I)$ şeklinde genel memnuniyeti, farklı alan memnuniyetlerinin bir toplamı olarak gösterebiliriz. Fonksiyonun tüm argümanlarında artması beklenebilir, yani alanlardan birinin memnuniyeti artarken diğer DS'ler sabit kalsa bile GS de artması beklenir. Buradan DS ile GS'nin ilişkisini

$$GS = \alpha_0 + \alpha_1 DS_1 + \dots + \alpha_I DS_I + \varepsilon \quad (1)$$

şeklinde yazabiliriz (Van Praag & Ferrer-i-Carbonell, 2010, s. 40).

Easterlin & Sawangfa (2007), yapmış oldukları çalışmada ABD'de yaşayan insanların mutluluk modelinin bağlı olduğu farklı yaşam alanlarındaki memnuniyetten (bu alanlar mali durum, aile hayatı, iş ve sağlık gibi sıralanabilir) nasıl etkilendiğini incelemişlerdir (Easterlin & Sawangfa, 2007, s. 2). Elde edilen bulgulara göre incelenen sosyoekonomik duruma, zamana, yaşa veya topluluğa göre mutluluk ilişkisine bağlı olarak mutluluğun belirlenmesinde farklı yaşam alanlarının oynadığı rolün değişme eğiliminde olduğu görülmüştür. Mutluluğun, yaşamın tüm temel alanlarından duyulan memnuniyetin net sonucunda oluştuğunu ve genel mutluluğu açıklamak için bir alanı

kullanmanın yeterli olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır (Easterlin & Sawangfa, 2007, s. 19).

3. Veri ve Yöntem

Yaşam memnuniyetini insanın farklı yaşam alanlarından duyduğu memnuniyetlerden oluşturduğu düşünülmektedir. Yaşam Memnuniyeti Araştırması Anketlerinden alınan veriler ile Türkiye’de yaşayan kişilerin yaşamlarından memnuniyetini yani genel memnuniyetini oluşturan hayatlarındaki farklı alanlardan duydukları memnuniyeti ifade eden ölçek memnuniyetleri ile ilgili analiz yapılacaktır. Buna göre ilk önce bu analiz için kullanılan veriler ve yöntemlerden bahsedilecek ardından bulgular ve çıkarımlara değinilecektir.

Bağımlı değişken yaşam memnuniyeti, bağımsız değişkenler bireylerin diğer yaşam alanlarındaki memnuniyetleridir. Yaşam memnuniyeti değişkeni katılımcıların “Bir bütün olarak düşündüğünüzde, son zamanlardaki yaşam memnuniyetinizi 0 ile 10 arasında derecelendiriniz (“0 Hiç memnun değil” “10 Çok memnun” olarak değerlendirilecektir.)” sorusuna verdikleri yanıtlardan oluşmaktadır. Bağımsız değişkenler ise ankete katılanların yaşamlarının farklı alanları ile ilgili memnuniyetlerini memnuniyetinizi 1 ile 5 arasında değerlendirdikleri (“1 Hiç memnun değil” “5 Çok memnun” olarak değerlendirilecektir.)” sorulardan oluşmaktadır. Bu alanlar sağlık, evlilik, eğitim, yaşanan konut, yaşanan semt, iş, kazançları, hane halkı gelirleri, sosyal hayatları, kendilerine ayırdıkları zaman, işe gelip giderken harcanan zaman, yeşil alan, akraba ilişkiler, arkadaşları ile ilişkiler, komşularla olan ilişki, iş yerindeki kişilerle olan ilişkiler, sağlık hizmetleri, asayiş, adli hizmetler, sosyal güvenlik kurumlarındaki hizmetler, ulaştırma hizmetleridir.

Tablo 1. Ölçek Memnuniyet Değişkenlerinin Tanım ve Özet Tablosu

Değişkenler	Değişkenler İçin Ankette Sorulan Sorular	Ort.	Std. Sapma	Min.	Mak.
Yaşam Memnuniyeti	<i>Bir bütün olarak düşündüğünüzde, son zamanlardaki yaşam memnuniyetinizi 0 ile 10 arasında derecelendiriniz.</i>	5,496	2,226	0	10
Sağlık	<i>Sağlığınızdans memnun musunuz?</i>	3,599	0,836	1	5
Evlilik	<i>Evliliğinizden memnun musunuz?</i>	4,071	0,581	1	5
Eğitim	<i>Şimdiye Kadar Almış Olduğunuz Eğitimden Memnun Musunuz?</i>	3,308	0,995	1	5
Konut	<i>Oturduğunuz Konuttan Memnun Musunuz?</i>	3,738	0,758	1	5
Semt	<i>Oturduğunuz Semtten veya Mahalleden Memnun Musunuz?</i>	3,769	0,750	1	5
İş	<i>İşinizden Memnun Musunuz?</i>	3,761	0,741	1	5
Kazanç	<i>İşinizden Elde Ettiğiniz Kazançtan Memnun Musunuz?</i>	3,088	1,006	1	5
Gelir	<i>Aylık Hane Halkı Gelirinizden Memnun Musunuz?</i>	3,018	1,013	1	5
Sosyal Hayat	<i>Sosyal Hayatınızdan (Eğlence, Kültürel ve Sportif Faaliyetler Gibi) Memnun Musunuz?</i>	3,159	0,976	1	5
Kişisel Bakım	<i>Kendinize Ayırdığınız Zamandan Memnun Musunuz?</i>	3,315	0,946	1	5

İş Trafik Zaman	<i>İşe Geliş Gidiş İçin Harcadığınız (Ayırdığınız) Zamandan Memnun Musunuz?</i>	3,487	0,930	1	5
Yeşil Alan	<i>Yaşadığınız Yerdeki Dinlenme Alanlarından ve Yeşil Alanlardan Memnun Musunuz?</i>	3,217	1,017	1	5
Akraba	<i>Akrabalarınızla İlişkilerinizden Memnun Musunuz?</i>	3,787	0,697	1	5
Arkadaş	<i>Arkadaşlarınızla İlişkilerinizden Memnun Musunuz?</i>	3,941	0,526	1	5
Komşu	<i>Komşularınızla İlişkilerinizden Memnun Musunuz?</i>	3,819	0,667	1	5
İş İlişkisi	<i>İşinizle İlgili Kişilerle İlişkilerinizden Memnun Musunuz?</i>	3,922	0,519	1	5
Genel Sağlık	<i>Sağlık Hizmetlerinden Memnun Musunuz?</i>	3,573	0,869	1	5
Asayiş	<i>Asayiş Hizmetlerinden Memnun Musunuz?</i>	3,736	0,728	1	5
Adli	<i>Adli Hizmetlerden Memnun Musunuz?</i>	3,560	0,847	1	5
SGK	<i>Ölçek Memnuniyet SGK Sosyal Güvenlik Kurumu'nun Hizmetlerinden Memnun Musunuz?</i>	3,650	0,757	1	5
Ulaşım	<i>Ulaştırma Hizmetlerinden Memnun Musunuz?</i>	3,627	0,815	1	5

Bazı çok terimli seçim değişkenlerinin sıralanması doğal bir şekilde gerçekleşmektedir. Örneğin, Kamuoyu araştırmaları, Belirli programlardaki oylama sonuçları veya Bir tüketici tarafından alınan sigorta kapsamı düzeyini yok, kısmen veya tamamen olması gibi (Greene, 2002, s. 721). Kategorik bir veri doğal sıralamaya ancak tanımlanmış bir metrik içermeyen birkaç kategoriye sahip ise örneğin bir hastalığın durumu “normal, hafif, orta ve ciddi” olarak seyrediyorsa Sıralı Lojistik Regresyon kullanılabilir. Sıralı logistic modeller, logistic modellerden farklı olarak iki seviye yerine ikiden fazla seviye için kullanılmaktadır (Le, 1998, s. 146). Kullanılan verilerde anlamlı bir sıra olması ve ikiden fazla kategori olması önemlidir (Glen, 2014)³. Sıralı lojistik regresyon modelinde sıralı yanıtları olan değişken ile bir dizi açıklayıcı veya bağımsız değişken arasındaki ilişki tanımlanır (Le, 1998, s. 147).

Sıralı lojistik regresyon Sonuç değişkeni gerçekten sıralıysa ve orantılı olasılık varsayımını da karşılıyorsa, sıralı lojistik regresyona geçmek modelin tahminlerini daha tutarlı yapacaktır. Kategori $i = 1$, değişkenin minimum değeri olarak tanımlandığı ve $i = 2$ sonraki sıralı değer olarak, diğer değerler için ampirik olarak belirlenmiş olan k kategorileri için böyle devam ederek ilerlediği varsayılır.

$$p_{ij} = \Pr(y_i = i) = \Pr(\kappa_{i-1} < x_j\beta + u \leq \kappa_i) \quad (2)$$

$$= \frac{1}{1 + \exp(-\kappa_i + x_j\beta)} - \frac{1}{1 + \exp(-\kappa_{i-1} + x_j\beta)}$$

(StataCorp., 2021).

³<https://www.statisticshowto.com/ordered-logistic-regression/>

Bu modelde sıralı lojistik modelinin kullanılmasının sebebi de memnuniyet değişkenlerin daha kötüden daha iyiye doğru ("1 Hiç memnun değil"- "5 Çok memnun" şeklinde) sıralanmasıdır.

4. Model ve Tahminler

Bu bölümde analize ilişkin model, bu modelin analizinin sonucunda bulunan tahminler ve bu tahminlerin çıkarımları verilmiştir.

$$Yaşam Memnuniyet = Ölçek Memnuniyetleri \quad (3)$$

Analizin sonucuna göre yaşam memnuniyeti için istatistiksel olarak anlamlı olan değişkenler kişinin yaşamındaki şu alanlardaki memnuniyettir: Sağlığından duyduğu memnuniyet, evliliğinden duyduğu memnuniyet, işinden duyduğu memnuniyet, kazancından duyduğu memnuniyet, gelirinden duyduğu memnuniyet, sosyal hayatından duyduğu memnuniyet bulunmaktadır. Kukla değişken olarak alınmış olan yılları temsil eden değişkenin istatistiksel olarak anlamlı ve negatif işaret çıkması incelenen yıl olan 2019'a göre önceki yıllardaki yaşam memnuniyeti daha düşüktür. Yani yıllar ilerledikçe bireylerin yaşamlarından duydukları memnuniyet artmıştır.

Tablo 2. Sıralı Lojistik Regresyon Çıktılarının Tablosu

Bağımsız Değişkenler (Ölçek Memnuniyeti)	Katsayı	Standart Hata	Olasılık Oranları	Standart Hata
Sağlık	0,309***	0,033	1,362***	0,045
Evlilik	0,432***	0,040	1,540***	0,062
Eğitim	0,015	0,024	1,015	0,025
Konut	0,033	0,034	1,034	0,035
Semt	-0,038	0,034	0,963	0,032
İş	0,189***	0,035	1,208***	0,042
Kazanç	0,080**	0,037	1,083**	0,040
Gelir	0,448***	0,038	1,565***	0,059
Sosyal Hayat	0,292***	0,032	1,339***	0,043
Kişisel Bakım	-0,005	0,031	0,995	0,030
İş Trafik Zaman	-0,002	0,025	0,998	0,025
Yeşil Alan	0,005	0,023	1,005	0,023
Akraba	0,045	0,041	1,046	0,043
Arkadaş	-0,001	0,056	0,999	0,056
Komşu	-0,035	0,039	0,965	0,037
İş İlişkisi	0,064	0,050	1,067	0,053
Genel Sağlık	0,036	0,029	1,037	0,030
Asayiş	0,019	0,035	1,019	0,036
Adli	-0,012	0,031	0,988	0,030
SGK	0,031	0,033	1,031	0,034
Ulaşım	-0,008	0,029	0,992	0,029
Yıl (2017)	-0,150***	0,053	0,860***	0,046
Yıl (2018)	-0,101***	0,052	0,904***	0,047
Observations: 7,045 Pseudo R-squared: 0,0554 Chi ² : 1668,88 Log Likelihood:-14218,114				

***, ** ve * sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeyini ifade etmektedir. Yıl değişkenleri kukla değişkendir.

Sonuçlara göre Türkiye’de yaşayan bireyler için yaşamlarının tamamı için duydukları memnuniyeti oluşturan ölçek memnuniyetler arasında sağlık durumlarında duydukları memnuniyet vardır. Bu şaşırtıcı olmayan bir bulgudur çünkü her şeyden önce sağlığın yerinde olması gerektiğinin düşünülmesi mutluluğu oluşturan başlıca etmenin sağlık olarak görülmesinin bir sebebidir. İnsanların evliliklerinden duydukları memnuniyet bir diğer anlamlı olan ölçek memnuniyettir ve evliliğinden memnun olan kişilerin mutluluklarını 1,5 kat daha artırabileceğini söyleyebiliriz. Evlilik ve yaşam memnuniyeti konusunda genel kabul gören düşünce, evliliğin olumlu yönde bir etki yarattığıdır. Kişilerin hayatlarının büyük kısmını geçirdikleri işlerinden duydukları memnuniyetin de genel yaşam memnuniyeti için önem arz ettiği görülmektedir. İşinden memnun olan kişilerin mutlulukları 1,2 kat daha artacağı söylenebilir. Gelir ile mutluluk arasındaki pozitif yönde ilişki olduğu, gelirdeki bir artışın bireyin mutluluğunu artırma olasılığının 1,5 kat daha fazla olduğu görülmektedir. Yaşam memnuniyeti 2017 yılına göre %86, 2018 yılına göre ise %90 oranında artmıştır.

5. Sonuç

Çalışmada mutluluğu ölçmek için kullanılan ölçek memnuniyetleri yöntemi kullanılmıştır. Ölçek memnuniyetleri, bireylerin genel yaşam memnuniyetlerine hangi yaşam alanlarındaki memnuniyetlerin etki ettiğini anlamaya yardımcı olmaktadır. Bu teoriye göre birey, etraflı bir şekilde mutluluğunu, yaşamında en önem verdiği alanlardaki (evliliği, işi, arkadaşları gibi) mutluluğuna göre değerlendirmektedir. Yaşamında ayırmış olduğu bu alanları ya da ölçeklerdeki mutluluğu genel olarak yüksek olduğunda kişinin genel yaşam memnuniyetinin de yüksek olduğu yapılan önceki çalışmalarda görülmüştür.

Türkiye’deki bireylerin ölçek memnuniyetini incelemek için TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırmasından 2017 ile 2019 yılları arasında alınan veriler ile sıralı lojistik regresyon yöntemi kullanılarak ölçek memnuniyeti incelenmiştir. Türkiye için yapılan analizde çıkan sonuçlara göre, insanların tüm hayatlarını memnun veya memnun olmama olarak değerlendirdikleri hayatlarındaki alt alanlardan mutluluklarına etki eden alanlar sağlık, evlilik, iş, kazanç, gelir, sosyal hayatlarından duydukları memnuniyet olarak bulunmuştur. Buna göre bireyin genel yaşam memnuniyetini sağlık durumundan duyduğu memnuniyet 1,3 kat; evlilik hayatından duyduğu memnuniyet 1,5 kat; işinden duyduğu memnuniyet 1,2 kat; gelirden duyduğu memnuniyet 1,5 kat; yaşadığı sosyal hayatından duyduğu memnuniyetini 1,3 kat artırmaktadır.

Bu durumda etkili olan alanlarda yapılan iyileştirmeler ülke düzeyindeki mutluluğun artmasına katkıda bulunabilir. Buna göre insanların iş memnuniyeti ya da evliliklerinden duydukları memnuniyet gibi belirli yaşam alanlarından duydukları memnuniyet arttıkça toplamdaki memnuniyetleri yani yaşam memnuniyetleri de artacaktır, bu da genel anlamda mutluluklarının artacağı anlamına gelmektedir. Politika belirleyicilerinin toplumda hangi yaşam alanlarının genel yaşam memnuniyeti için önemli olduğunu tespit etmeleri, bu yaşam alanlarındaki ölçek memnuniyeti artırmak için politikalar geliştirmelerinde yardımcı olacaktır. Bu yaşam alanlarına yönelik olumlu politikalar ise toplumun genel yaşam memnuniyeti için olumlu etkiler yaratacaktır.

Kaynakça

- Bremner, R. H. (2011). *Theories of Happiness On the Origins of Happiness and Our Contemporary Conception* (s. 130). USA Milwaukee, Wisconsin.
- Cummins, R. A. (1996). The domains of life satisfaction: An attempt to order Chaos. *Social Indicators Research*, 38(3), 303–328. <https://doi.org/10.1007/bf00292050>

- Diener, E. and Kesebir, P. & Tov, W., Happiness (2009). *Handbook of Individual Differences in Social Behavior*, ss. 147-160, M. Leary & R. Hoyle, eds., Guilford Press, 2009, <https://ssrn.com/abstract=2143374>
- Easterlin, R., & Sawangfa, O. (2007). Happiness and Domain Satisfaction Theory and Evidence. SSRN Electronic Journal. doi 10.2139/ssrn.961644
- Ferrer-i-Carbonell, A., & Frijters, P. (2004). How Important is Methodology for the Estimates of the Determinants of Happiness?. *The Economic Journal*, 114(497), 641-659. doi 10.1111/j.1468-0297.2004.00235.x
- Ferrer-i-Carbonell, A., & Ramos, X. (2013). Inequality and Happiness. *Journal Of Economic Surveys*, 28(5), 1016-1027. doi 10.1111/joes.12049
- Frey, B.S. (2018). *Economics of Happiness* (1st ed.). Springer International Publishing.
- Greene, W. (2002). *Econometric analysis* (5th ed., pp. 719-740). Upper Saddle River, NJ Pearson.
- Köksal, O., Uçak, H., & Şahin, F. (2017). Happiness And Domain Satisfaction In Turkey. *International Journal of Happiness and Development*, 3(4), 323-341.
- Le, C (1998). *Applied categorical data analysis*. New York John Wiley & Sons.
- Rojas, M. (2006). Life satisfaction and satisfaction in domains of life: Is it a simple relationship? *Journal of Happiness Studies*, 7(4), 467–497. <https://doi.org/10.1007/s10902-006-9009-2>
- StataCorp (2017). *Stata Statistical Software Release 15*. College Station, TX StataCorp LLC.
- StataCorp (2021). *Stata 17 Base Reference Manual*. College Station, TX Stata Press.
- Tuik.gov.tr. (n.d.). February 20, 2021, <https://biruni.tuik.gov.tr/yayin/views/visitorPages/yayinGoruntuleme.zul?yayinno=525> sitesinden alınmıştır.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2021). *Yaşam Memnuniyeti Araştırması Mikro Veri Seti, 2020 (ISBN 978-605-7613-71-4)* [Data set]. Türkiye İstatistik Kurumu. <https://www.tuik.gov.tr/media/microdata/pdf/yasam-memnuniyeti-arst.pdf>
- Van Praag, B., & Ferrer-i-Carbonell, A (2011). Happiness Economics A New Road to Measuring and Comparing Happiness. *Foundations And Trends® In Microeconomics*, 6(1), 1-97. <https://doi.org/10.1561/07000000026>
- Van Praag, B., Frijters, P., & Ferrer-i-Carbonell, A (2000). A Structural Model of Well-Being With an Application to German Data. *SSRN Electronic Journal*. doi 10.2139/ssrn.243904
- Veenhoven, R (1984b). *Data-Book of Happiness* (1st ed., pp. 5-23). Dordrecht Springer Netherlands. DOI 10.1007/978-94-015-3726-1.